

**ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ
ЯКОСТІ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНІХ
ПСИХОЛОГІВ, ТА ЇХ ДИНАМІКА
У ПЕРІОД ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ**

МАТЕРІАЛИ
міжнародної науково-
практичної конференції
молодих учених
та студентів

20 травня 2010 р.
м. Одеса

ББК 88.4
І 60
УДК 159.9:37.015.3

Друкується згідно з Планом проведення міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференцій та семінарів молодих учених і студентів у 2010 році від 13.01.2010 (Перелік №70) та рішенням Вченої ради Інституту психології Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського (Протокол № 8 від 22.04.2010 року)

І 60 **Індивідуально-психологічні якості особистості майбутніх психологів, та їх динаміка у період професійної підготовки:** Матеріали міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів. 20 травня 2010 року. – Одеса: СМІЛ, 2010. – 251 с.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

- Чебикін О.Я. – ректор, доктор психологічних наук, професор, дійсний член АПН України (голова);
Саннікова О.П. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри загальної та диференціальної психології (заступник голови);
Хмель Н.Д. – кандидат психологічних наук, доцент, директор Інституту психології;
Бринза І.В. – кандидат психологічних наук, доцент;
Василенко І.А. – кандидат психологічних наук, доцент (відповід. секретар);
Водолазська О.О. – кандидат психологічних наук, доцент;
Кошлань І.Г. – кандидат психологічних наук, доцент;
Кузнецова О.В. – кандидат психологічних наук, доцент;
Санніков О.І. – кандидат психологічних наук, доцент;
Сергєєва А.В. – кандидат психологічних наук, доцент;
Орищенко О.А. – кандидат психологічних наук, доцент;
Славва І.А. – магістр психології.

Матеріали збірника відображають наукові дослідження і їх результати, що здобуті в процесі науково-дослідної роботи студентів та молодих науковців, які навчаються і працюють вищих навчальних закладів України.

Для студентів, аспірантів, молодих науковців психологічних та педагогічних вузів.

© Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського, 2010

ЗМІСТ

Стор.

Розділ I

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ОСОБИСТОСТІ

Саннікова О.П., Выходцевский М.Д. Об одном из подходов к исследованию субъективной семантики базовых эмоций	3
Кузнецова О.В., Ліпінчук О. Задоволеність життям та адаптивність особистості	8
Подольак Н.М. Психологічні особливості асертивності	12
Кузнецова О.В., Качанова Г. Зв'язок життєстійкості та самоактуалізації особистості	16
Кошлань І.Г., Бех Е.О. Комунікативна толерантність у конфліктній ситуації	19
Бугайцова А.С. Особенности межличностной аттракции членов малой интернациональной группы	23
Шараф Алдин Джихад О. Подходах к исследованию проблемы манипуляционных возможностей медиасреды	26
Санніков О.І., Купрій С.О. Особливості системи ціннісних орієнтацій опантів	28
Саннікова О.П., Литвинова М. Поняття про ускладнене спілкування	32
Санніков А.И., Еременко К.Л. Психологические качества личности, способствующие успешной презентации	35
Пастух Ж.М., Симоненко С.М. Психологічні особливості взаємозв'язку загального, соціального та емоційного інтелекту	38
Дегірменджі Е.В. Методика діагностики здібностей до оволодіння іноземною мовою: результати апробації	42

Розділ II

ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

Санніков А.И., Политанская Г.В. Индивидуально-типологические особенности личности как фактор профессионального самоопределения	46
--	----

246

Розділ III

ТИПОВЕ ТА ІНДИВІДУАЛЬНЕ В ОСОБИСТОСТІ ПРОФЕСІОНАЛА

Саннікова О.П., Нечай С.Г. Впевненість в собі у психологічно залежних і незалежних осіб	110
Саннікова О.П., Карапетян Л.В. Психологические особенности внушаемости лиц с различным типом эмпатии	114
Баб'чук О.Г. Прояв якісних особливостей толерантності в специфіці емпатії	119
Леженко І.В. Типи поведінки при подоланні психологічної кризи	122
Бринза І.В., Врублевська Л.Л. Стратегії подолання професійного стресу	126
Саннікова О.П., Прохорова-Василенко Н.С. Психологічні труднощі публічних виступів	130
Кузнецова О.В., Носкачова Т.В. Ставлення до оточуючих у осіб з різним типом адаптивності	133
Белоусова Р.В., Буковская О.А. Проблема эмоционального выгорания у лиц с разным уровнем эмпатии	136
Кузнецова О.В., Родигіна Н.С. Специфіка соціального інтелекту в осіб з різною адаптивністю	139
Боголюбов Е. Особливості спілкування у представників різних типів особистості	142
Саннікова О.П., Граждан Е.Н. Психологическая специфика эмоционального истощения работников «Телефона Доверия»	145
Орищенко О.А., Шаповал О.М. Тип емпатії та особливості комунікативної толерантності	148
Санніков А.И., Чвалева Л.М. Индивидуально-психологические особенности локуса контроля	152
Санніков А.И., Соколова Н.О. Деструктивные изменения личности налогового аудитора в условиях профессионального кризиса	155
Санніков А.И., Мацеевская О.А. Коммуникативная креативность как профессионально важное качество личности менеджера	161
Козакова А.А., Вурал Шейхмус. Психофизиологические особенности и выбор профессии	166

248

Мачушник О.Л. Пізнавальна активність та мотиви навчання у ВУЗі	51
Водолазська О.О., Царьова К.В. Креативність майбутніх менеджерів з різним типом акцентуації характеру	53
Ситнік С.В., Бойко М.Г. Психологічні особливості лідерських якостей майбутніх менеджерів	57
Кошлань І.Г., Асеева Ю.О. Особливості локалізації контролю у майбутніх юристів	59
Черногор О.О., Черножук Ю.Г. Соціальний інтелект майбутніх менеджерів із різним типом невербального спілкування	62
Болдырева А.В., Матвиенко Ю. Особенности мотивации общения будущих педагогов	66
Сорокіна В.М., Шевчук К.В. Типи емоційної реакції на вплив стимулів вчителів середньої школи	68
Санніков А.И., Бужбейская А.А. Креативность как детерминанта профессионального успеха будущих юристов	71
Сергеева А.В., Писарогло Л.І. Стрессовая стойкость як якість особистості менеджерів морського транспорту	76
Санніков А.И., Драй А.А. Эмпатия в структуре свойств личности воспитателя	79
Маліч І.В., Попель В.Л. Особливості та динаміка ціннісних орієнтацій майбутніх педагогів у період професійної підготовки	85
Санніков А.И., Демидков М.С. Детерминанты профессиональной успешности торгового работника	88
Сергеева А.В., Антонюк Л.В. Статуси професійної ідентичності майбутніх менеджерів	92
Заваленко С.В. Психологические феномены процесса принятия решений	95
Коробицина М.Б., Варнава У.В., Губская В.В. Особенности коммуникативной сферы в структуре личностных профилей студентов-психологов	98
Санніков О.І., Койфман Т.М. Адаптивність в структурі професійно важливих якостей фахівця сфери обслуговування	101
Половов О.С. Взаємозв'язки показників самоставлення особистості та стратегій подолання стресових ситуацій	107

247

Галкіна Н.П., Галкіна О.О. Особливості мотиваційної сфери майбутніх педагогів	170
Бикова С.В., Ключай Н.А. Особливості імпульсивності у осіб з різним ступенем схильності до ризику	173
Водолазська О.О., Півненко Н. Індивідуально-психологічні особливості інтелекту майбутніх менеджерів	176
Масюра Е.Н. Исследование внутриличностного ценностного конфликта студентов-медиков	179
Санніков А.И., Хиль Л.П. Модель профессионального отбора специалистов по управлению персоналом	182
Слава І.А. Взаємозв'язки показників конгруентності та формально-динамічних властивостей індивідуальності	185

Розділ IV

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Симоненко С.Н., Мамбек Т.М. Психологические особенности социального интеллекта у студентов социомического профиля обучения	189
Кошлань І.Г., Терещенко О.О. Тривожність у підлітків з різними типами емоційності	192
Кошлань І.Г., Рябова І.В. Обдарованість підлітків у співвідношенні зі стилями сімейного виховання	196
Сорокіна В.Н., Приходный О.О. Переживание любви в юношеском возрасте	200
Симоненко С.М., Мілюкова У.В. Психологічні особливості розвитку візуального мислення у студентів творчих спеціальностей	203
Орищенко О.А., Боровік Л.В. Тривожність підлітків з різним типом акцентуації характеру	208
Астахова В.В., Пономаренко Л.І. Дослідження рівня розвитку креативності у юнаків	211
Пономаренко Л.І., Прошина Д.В. Розвиток вербально-логічного мислення в молодшому шкільному віці	213
Бринза І.В., Гаркуша Н.В. Дослідження розумових та особистісних здібностей старших підлітків	216
Василенко І.А., Мороз Е.М. Особливості агресивності підлітків різного соціометричного статусу	218
Василенко І.А., Лойтра В.І. Тривожність підлітків з різним рівнем стресостійкості	220

249

Гюзел Недим, Козакова А.А. Особенности мышления детей подросткового возраста	223
Кривоногова О.В. Особливості перших спроб вживання опіоїдів в підлітковому віці	226
Фаюк Л. Особливості ціннісних орієнтацій сучасної студентської молоді	230
Кримова Н.О. Емоційна зрілість студентів – майбутніх спеціалістів технічних і гуманітарних напрямків: порівняльний аналіз	233
Пилипенко К.В. Динаміка змін у профілях емоційної стійкості студентів – практичних психологів в результаті застосування тренінгових психотехнологій	236
Рябич Я.Є. Аналіз передумов злочинної поведінки підлітків у процесі соціалізації	239
Федорець А.В. Проблема зв'язку самоставлення з гендерними стереотипами у спортивній діяльності	242

С. 51

ПІЗНАВАЛЬНА АКТИВНІСТЬ ТА МОТИВИ НАВЧАННЯ У ВУЗІ

Мачушник О. Л., Україна, м. Житомир, Житомирський державний університет імені Івана Франка

Підготовка кваліфікованих фахівців є головним завданням вищої школи, адже будь-яка галузь економіки потребує досвідчених кадрів. Майбутні психологи працюватимуть заради забезпечення та укріплення психологічного здоров'я громадян України, а також заради розвитку їхніх творчих

можливостей. Щоб успішно справлятися з цими та виконувати поставлені перед ними інші професійні завдання, у фаховому арсеналі майбутніх психологів уже в роки навчання у вузі мають з'явитися необхідні знання, вміння, навички та досвід. Проте заради засвоєння цих надбань кожному студентові прийдеться немало попрацювати, а значить, проявити наполегливість, ініціативність, пізнавальну активність, самостійність та творчість.

Проблемі підготовки майбутніх психологів присвячені праці вітчизняних вчених О. Бондаренка, С. Васильківської, Ж. Вірної, П. Горностая, Т. Говорун, Л. Долинської, Ю. Ємельянова, С. Максименка, В. Панка, Н. Пов'якель, О. Саннікової, В. Семиченко, Л. Уманець, О. Чебикіна, Н. Чепелевої, Т. Яценко та інших. В них розглядаються питання формування професійно значущих якостей майбутніх психологів, питання їх особистісного зростання, вплив методів активного навчання на професійне зростання майбутніх фахівців.

Особливе значення при підготовці спеціалістів будь-якого напрямку має наявний рівень пізнавальної активності, який допомагає всебічно оволодівати матеріалом. Пізнавальну активність вивчали вчені-педагоги та психологи Д. Богоявленська, Л. Божович, Л. Виготський, П. Гальперін, Л. Головань, В. Давидов, О. Запорожець, М. Ігнатенко, Г. Костюк, В. Котирло, Р. Лемберг, О. Леонтьєв, Л. Лісіна, В. Лозова, О. Матюшкін, М. Махмутов, Н. Менчинська, В. Моляко, Н. Половникова, С. Рубінштейн, Н. Тализіна, О. Чебикін, Т. Шамова, М. Шкіль, І. Якиманська та інші. Вона розглядалася у напрямку визначення структури, видів [1], дослідження взаємозв'язків із окремими особистісними особливостями [2] та окремими видами діяльності [3; 4]. Проте, дослідження, які стосуються вивчення особливостей розвитку пізнавальної активності та її ролі в процесі підготовки психологів у вузі, нечисленні, хоча дана проблема є особливо важливою для якісної підготовки майбутніх фахівців-психологів.

Практична та теоретична значущість даної проблеми, її недостат-

ня розробленість та актуальність зумовили вибір теми нашого дослідження. Завданням даної роботи є дослідження мотивів навчання у вузі майбутніх психологів. Дослідження проводилось серед студентів-психологів Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова, Житомирського інституту Міжрегіональної академії управління персоналом та Житомирського державного університету імені Івана Франка. У ньому взяли участь 318 студентів перших - п'ятих курсів.

Для дослідження студентам була запропонована методика "Мотивація навчання у вузі" [5] Т. Ільїної, де за трьома шкалами ("здобування знань", "оволодіння професією", "отримання диплому") можна визначити, які мотиви навчання у студентів переважають. Переважання мотивів за першими двома шкалами свідчить про адекватний вибір студентом професії та задоволеність нею. За допомогою попередньо проведеного анкетування ми виділили дві групи студентів – групи А та Б. Одні з них були впевнені у правильності вибору професії та виявляли бажання спробувати у ній свої сили (група А), інші – або демонстрували негативне ставлення до професії психолога, або ж вагалися (група Б). За шкалою "здобування знань" у групі А низький рівень у 34 %, у групі Б – у 51,2 % студентів; середній рівень – у 47,2 % та 41,3 % студентів відповідно по групах; високий – у 18,8 % та 7,5 % студентів цих груп. При порівнянні груп за t - критерієм Стюдента ми отримали значимий показник відмінностей ($t = 4,278$, $p < 0,001$). Тобто студенти, які впевнені у правильному виборі професії орієнтовані на здобуття знань під час вузівського навчання.

За шкалою "оволодіння професією" у групі А низький рівень у 25,9 %, у групі Б – у 58,7 % студентів; середній рівень – у 46,2 % студентів групи А та 33,1 % студентів групи Б; високий – у 27,9 % та 8,2 % студентів цих груп. При порівнянні груп за t - критерієм Стюдента ми також отримали значимий показник відмінностей ($t = 7,194$, $p < 0,001$). Він вказує на бажання студентів групи А набувати знання, а отже свідчить про вищий рівень пізнавальної активності студентів цієї групи.

За шкалою "отримання диплому" у групі А низький рівень у 11,2 %, у групі Б – у 14,9 % студентів; середній рівень – у 53,8 % та 44,6 % студентів відповідно по групах; високий – у 35 % та 40,5 % студентів цих груп. Відмінностей між групами за t - критерієм не виявлено. Тобто даний мотив у студентів обох груп є близьким за вираженістю.

Спостережені нами відмінності між групами дають нам змогу говорити, що студенти групи А дещо більш пізнавально активні, ніж студенти групи Б. Проведене нами дослідження дало змогу виявити

С. 53

особливості студентів, які по-різному ставляться до обраного фаху: студенти групи А (сюди увійшли ті студенти, які впевнені у своєму професійному виборі) мотивовані на здобуття знань та опанування професією, допитливі, організовані та працелюбні в порівнянні зі студентами групи Б (до даної групи увійшли ті студенти, які не впевнені у вдалому професійному виборі). Тому у студентів цієї групи потрібно формувати нові особистісно значущі пізнавальні мотиви задля підвищення рівня їх пізнавальної активності.

Отримані результати дослідження пізнавальної активності студентів – майбутніх психологів спрямовують нас на подальше її вивчення у бік поглиблення уявлень про види, рівні та складові, а також чинники, які її зумовлюють. Наше подальше завдання ми вбачаємо у розробці методів, які допоможуть формуванню позитивних ставлень у студентів до процесу професійної підготовки та до себе як фахівця. Також вважаємо за необхідне продовжити подальший пошук шляхів виявлення різноманітних чинників, які впливають на розвиток пізнавальної активності студентів-психологів. Окремим нашим завданням також буде розробка програми спецкурсу із розвитку пізнавальної активності майбутніх фахівців-психологів.

Література:

1. Матюшкин А. М. Психологическая структура, динамика и развитие познавательной активности / А. М. Матюшкин // Вопросы психологии. – 1982. – № 4. – С. 5-17.

2. Лисина М. И. Развитие познавательной активности детей в ходе общения со взрослыми и сверстниками / М. И. Лисина // Вопросы психологии. – 1982. – № 4. – С. 18-35.
3. Чебыкин А. Я. Об эмоциях, детерминирующих познавательную активность / А. Я. Чебыкин // Психологический журнал. – № 4. – Т. 10. – 1989. – С. 135-141.
4. Котырло В. К., Дуткевич Т. В. Роль совместной деятельности в формировании познавательной активности дошкольников / В. К. Котырло, Т. В. Дуткевич // Вопросы психологии. – № 2. – 1991. – С. 50-60.
5. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы / Е. П. Ильин. – СПб.: Питер, 2000. – 512 с. – (Серия "Мастера психологии").